

מלכי יהודה - יהורם בן יהושפט ואחזיה בן יהורם מלכים ב', פרק ה', פסוקים ט"ז-כ"ט

יהורם בן יהושפט - פרק ה', ט"ז-כ"ד

אחרי מות יהושפט מלך יהודה, מלך יהורם בנו תחתיו. באותה עת, בממלכת ישראל, מלך אחזיה בן אחאב, למשך שנתיים בלבד. לאחר מותו עלה למלוכה אחיו, יורם בן אחאב.

* שימו לב, במשך מספר שנים מלכו ביהודה ובישראל מלכים עם שם זהה: יהורם בן יהושפט ביהודה, ויורם בן אחאב בישראל. בחרנו לכתוב את מלך ישראל כ"יורם", ואת מלך יהודה כ"יהורם" כדי להקל על המעקב (אף על פי שלעיתים הכתוב משתמש בשתי צורות הכתיבה).

יהורם היה בן 32 כשהחל למלוך על יהודה, והוא מלך שמונה שנים. הכתוב מדגיש שיהורם, בניגוד ליהושפט אביו, עשה הרע בעיני ה' - ובכך הלך בדרך מלכי ישראל! יהורם מלך יהודה נשא לאישה את עתליה בת אחאב ואיזבל, ונראה הושפע מדרכו של בית אחאב. אחזיה, בנם המשותף של יהורם ועתליה, מלך לאחר מות יהורם, ובהמשך מתואר כי גם עתליה מלכה על יהודה במשך שש שנים (מלכים ב' פרק י"א), עד שהוצאה להורג בפקודת יהוידע הכהן.

למעשה זו פעם ראשונה שישנם קשרי נישואים בין שתי הממלכות.

הקשר בין בית אחאב שבישראל לבין בית דוד שביהודה תרם לכאורה לאחדות בעם, אך השפיע לרעה על מלכות יהודה מבחינה רוחנית, ועבודת הבעל חדרה גם לממלכת יהודה. יתר על כן, בהמשך הכתובים אנו למדים על **הפיכה שלטונית** והשתלטות של עתליה על ממלכת יהודה. עתליה בת אחאב ואיזבל קטעה את רצף המלכים מבית דוד, והעמידה בסכנה את המשכיותה של שושלת בית דוד.

בפסוקים כ'-כ"ב מדגיש הכתוב שלראשונה מאז ימי דוד, האדומים פרקו את עולה של ממלכת יהודה מעליהם (השליטה על אדום החלה בימי דוד, ונמשכה בימי שלמה ומלכי יהודה שבאו אחריו), מצב המעיד על חולשתה של ממלכת יהודה בתקופה זו (אברבנאל). המרד האדומי הוא חלק מהיחלשות האחיזה ממזרח לירדן הן של ממלכת יהודה והן של ממלכת ישראל. כתגובה לכך יצא יהורם מלך יהודה למלחמה באדום. לאחר מותו עלה למלוך על יהודה, אחזיה בנו.

אחזיה בן יהורם - פרק ה', כ"ה-כ"ט

אחזיה בן יהורם, שמלך שנה אחת בלבד על יהודה, הלך בדרכי אביו ועשה הרע בעיני ה'. גם לגביו מדגיש הכתוב בדרכים שונות את הקשר לבית אחאב (שש פעמים חוזר השם אחאב בפסוקים הללו, ובנוסף שמה של עתליה, מבית עמרי). בפסוקים מסופר על שיתוף פעולה בין ממלכת ישראל וממלכת יהודה, במלחמתן המשותפת נגד חזאל מלך ארם, ברמות גלעד. זו לא הפעם הראשונה ששתי הממלכות פועלות יחד נגד ממלכת ארם, שהייתה גורם חזק ובעל נוכחות באזור. ספר מלכים מתאר שלוש מלחמות בין ארם לאחאב. במלחמה השלישית הצטרף יהושפט מלך יהודה לאחאב מלך ישראל, ויחד הם נלחמו בבן הדד, המלך הארמי שקדם לחזאל (מלכים א', פרק כ"ב).

במלחמה הנוכחית נגד ארם מסופר בפסוק כ"ח ש"יורם מלך ישראל נפגע: וַיִּצְבּוּ אֲרָמִים אֶת יוֹרָם" יורם ירד להתרפא בעיר יזרעאל. אחזיה מלך יהודה, בא לבקר את יורם הפצוע, בדרכו חזרה משדה הקרב ברמות גלעד.

הצעות הוראה:

הצעה 1: מלכי יהודה - מאסא ועד אחזיה

יחידה 3 - אליהו ואחאב, עסקה במתרחש בממלכת ישראל בימי אחאב מלך ישראל. באותו זמן מלך ביהודה יהושפט בן אסא.

התלמידים לא למדו על המתרחש בימי יהושפט (הפעם האחרונה שהם למדו על ממלכת יהודה הייתה בסוף יחידה 2 - ימי אסא) אלא מתחילים את יחידה 4 בימי יהורם בן יהושפט.

השיעור יחבר את התלמידים לנלמד על מלכי יהודה בסוף יחידה 2, למתואר על יהושפט מלך יהודה בפרקים שמדלגים ויעשה חיבור למתרחש בממלכת יהודה כפי שנלמד בפרק הפותח את יחידה זו.

התלמידים ישלימו את הטבלה הבאה:

הפסוקים	המלך	שנות מלכותו	הערכה דתית	הקשר בין הממלכות	משהו נוסף שמסופר עליו
מלכים א' פרק ט"ו, פסוקים ט'-י"א, ט"ז, כ"ד	אסא	41	עשה הישר בעיני ה'	מלחמה בין אסא לבעשא	-----
מלכים א' פרק כ"ב, פסוקים מ"א-מ"ג, מ"ה-מ"ו, נ"א	יהושפט	25	עשה הישר בעיני ה'	השלים עם אחאב ויצא איתו למלחמות בארם	-----
מלכים ב' פרק ח', פסוקים ט"ז-כ"ד	יהורם	8	עשה הרע בעיני ה' - הלך בדרך מלכי ישראל	קשרי נישואים: עתליה בת אַחָאָב הִיְתָה אִשְׁתּוֹ	יהורם נלחם באדום בשל מרידתם בממלכת יהודה
מלכים ב' פרק ח', פסוקים כ"ה-כ"ט	אחזיה	שנה אחת	עשה הרע בעיני ה' כאחאב	נלחם ביחד עם יורם בן אחאב נגד ארם. הבן של עתליה.	

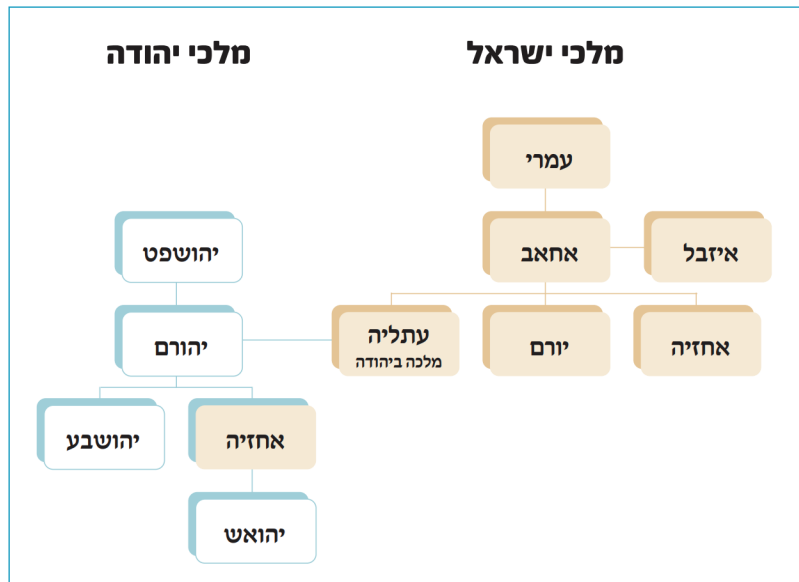
נשאל:

- מי המלכים שמזכירים בפרקים קודמים? ביחידה שלנו (פרק ח')? (אפשר להזכיר לתלמידים שאסא הוא הנכד של רחבעם. לא עבר זמן רב מאז פילוג המלוכה).
- מה אנחנו יודעים עליהם מפסוקים אלו? מה משותף למלכים? מה שונה?

נשים לב:

- על אסא ויהושפט מסופר שעשו הישר בעיני ה' ומלכו זמן רב.
- ההבדל הגדול בין אסא ליהושפט הוא הקשרים שלהם עם ממלכת ישראל. אסא: **יִמְלֹחֲמָה הִיְתָה בֵּין אָסָא וּבֵּין בְּעָשָׂא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כָּל יְמֵיהֶם** (מלכים א' ט"ו, ל"ב). יהושפט: **וַיִּשְׁלַם יְהוֹשָׁפָט עִם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל** (מלכים א' כ"ב, מ"ה). (כדאי לציין שמדובר בשותפות עם אחאב מלך ישראל).
- אסא המשיך את היריבות בין הממלכות שהתחילה עם פילוג המלוכה בימי ירבעם ורחבעם. יהושפט חולל שינוי.

- יהורם ואחזיה עשו הרע בעיני ה' ומלכו תקופות קצרות.
 - הקשרים בין הממלכות העמיקו והתקיימו גם קשרי נישואים.
- את הלימוד נסיים עם התרשים המציג את קשרי הנישואים בין הממלכות:

הצעה 2: עיון במפה

רמות גלעד הייתה עיר בגלעד בעבר הירדן המזרחי שנחלת שבט גד. מאחר שרמות גלעד חלשה על שטח אסטרטגי חשוב (דרומית לירמוך, בגבול בין ישראל לבין ארם, בעבר הירדן המזרחי) היא הייתה סיבה למחלוקת ממושכת בין ישראל לבין ארם דורות רבים (דעת מקרא).

יורם, שנאלץ לעזוב את שדה הקרב בשל פציעתו, ירד לעיר יזרעאל, הנמצאת על דרך מרכזית העוברת מעבר הירדן המזרחי לעבר הירדן המערבי. ישיבתו של יורם ביזרעאל אפשרה לו להישאר קרוב לשדה הקרב ברמות גלעד. בנוסף, העיר יזרעאל הייתה מרכז שלטוני של בית אחאב, בנוסף לעיר הבירה שומרון. גם ארמונה של איזבל שכן שם. בני המלוכה והשרים התפצלו בין שני מוקדי שלטון אלו.

במלכים א' פרק כ"א, בסיפור כרם נבות היזרעאלי, למדנו כיצד השיג אחאב את השטחים ביזרעאל הצמודים לארמונו. שטחים אלה הפכו לחלק מארמון המלוכה ושימשו את מלכי ישראל מבית אחאב (אחאב, אחזיה ויורם).

לאחר השמדת בית אחאב ירדה יזרעאל מגדולתה.

נבקש מהתלמידים לקרוא במלכים ב' פרק ח' פסוקים כ"ה-כ"ט (שימו לב שתיאור ישיבתו של יורם ביזרעאל מוזכר שוב בפרק ט' פסוקים י"ד-ט"ו כאשר מסבירים מדוע הוא הולך ליזרעאל).

נשאל:

- מה קרה במלחמה ברמות גלעד?
- היכן היה יורם מלך ישראל?
- מה עשה אחזיה כששמע על פציעתו של יורם?

נבקש מהתלמידים לעיין במפה ולנסות לשער:

- מדוע הלך יורם מלך ישראל מרמות גלעד לעיר יזרעאל, כדי להחלים מפציעתו?

